

# Dystløberfester i Nyborg

Af Peter Engel

I sejlskibsperiodens tid lå skibsfarten stille i vintermånederne, og søfolkene var i den tid tvungne til at opholde sig hjemme. Til fastelavn, kort før foråret begyndte, og skibsfarten kom i gang igen, fejrede man i de fleste danske søkøbstæder store fester: bådeoptog og dystløb. I mange byer satte man en båd på en vogn og bemandede den med festklædte søfolk; ledsaget af faner og musik kørte båden gennem byens gader og indsamlede penge og naturalier til et gilde om aftenen. I tilknytning til optoget blev der mange steder afholdt dystløb i havnen, dvs. turnering til søs fra både. Uden tvivl er dystløbet en folkelig, sømandsmæssig fest, udviklet af ridertidens turneringer, mens bådeoptoget formodentlig har sin oprindelse i renæssancetidens strålende festoptog, de såkaldte triumfer.<sup>1</sup>

I vore dage er det kun få byer, der har bevaret dystløbsskikken fra gamle dage, f.eks. foruden Nyborg også Kerteminde, Bogense, Svendborg, Korsør og Marstal, men en del andre byer har genoptaget skikken i nyere tid. Især synes storebæltsegnen fra gammel tid at have været centret for denne skik i Danmark.<sup>2</sup>

Dystløbene har haft en fast tradition i Nyborg. Som det omtales i *Nyborg Avis'* baggrundsartikel fra den 3. februar 1866, og som kan læses i denne artikel, skal de, efter hvad traditionen melder, være indført af Kong Hans for at more sin søn – den senere Christian 2. – eller i hvert fald i Christian 4.s tid af de hollændere, som var blevet indkaldt til at reformere storebæltsoverfarten.

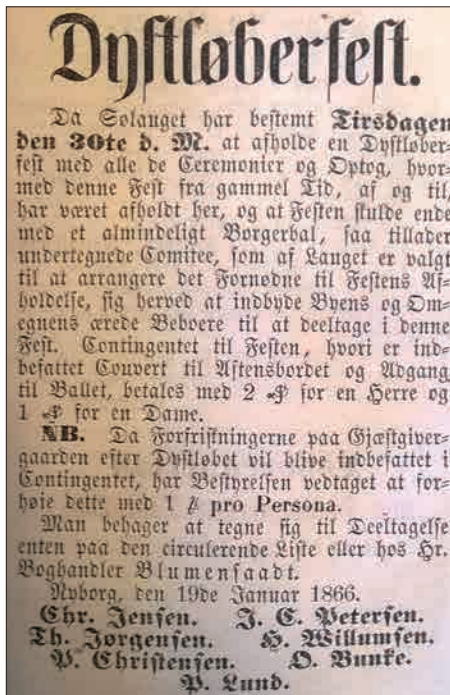
Imidlertid haves ingen historiske oplysninger om dystløb i Nyborg før langt senere. Det i 1784 stiftede sølaug arrangerede enkelte dystløb. Desværre giver den bevarede »*Nyborg Søe Lizenlaugs Protocolle*« ikke altid oplysninger herom. Dystløb menes afholdt i 1801 eller 1802 (på årsdagen for slaget på Reden), i 1814, 1815, 1829, 1849 og 1866.<sup>3</sup>

Henning Henningsen har i sine bøger: »*Dystløb i danske søkøbstæder og i udlandet*« fra 1949 samt i »*Nyborg da voldene stod*« fra 1981 beskrevet dystløb generelt i hele Danmark og i særdeleshed i Nyborg. Heldigvis har Henning Henningsen leveret et udførligt noteapparat, som jeg har

benyttet til denne artikel. I stedet for at omskrive kilderne har jeg valgt at lade dem tale deres eget sprog og på den måde lave en grundig beskrivelse af 1800-tallets største Nyborg-dystløb, der blev afholdt den 30. januar 1866, og som også vakte stor opsigt i hele Danmark. Efter den tabte krig i 1864 trængte man til at få bekræftet, at der endnu var mod og djærvhed – og humør – i det danske folk, og det beviste festen til fulde.

### Århundredets dystløberfest

Den 22. januar 1866 kunne man i *Nyborg Avis* læse nedenstående annonce:



Figur 1. Annonce for dystløberfesten 30. januar 1866. *Nyborg Avis*, 22. januar 1866.

### Dystløberfest.

Da Sølauguet har bestemt **Tirsdagen den 30te denne Maaned**, at afholde en Dystløberfest med alle de Ceremonier og Optog, hvormed denne Fest fra gammel Tid, af og til, har været afholdt her, og at Festen skulde ende med et almindeligt Borgerbal, saa tillader undertegnede Comitee, som af Lauget er valgt til at arrangere det Fornødne til Festens Afholdelse, sig herved at indbyde Byens og Omegnens ærede Beboere til at deeltage i denne Fest. Contingentet til Festen, hvori er indbefattet Couvert til Aftensbordet og Adgang til Ballet, betales med 2 Rigsdaler for en Herre og 1 Rigsdaler for en Dame.

**NB.** Da Forfriskningerne paa Gjæstgivergaarden efter Dystløbet vil blive indbefattet i Contingentet, har Bestyrelsen vedtaget at forhøje dette med 1 Mark **pro Persona**.

Man behager at tegne sig til Deeltagelse, enten paa den cirkulerende Liste eller hos Hr. Boghandler Blumensaadt.

Nyborg, den 19de Januar 1866.

**Chr. Jensen, J. C. Petersen,  
Th. Jørgensen, H. Willumsen,  
P. Christensen, O. Bunke, P. Lund.**

Frem til 1873 regnede man i Danmark i rigsdaler, mark og skilling. En rigsdaler var 6 mark og en mark 16 skilling. En rigsdaler var altså 96 skilling. For at få et indblik i pengenes værdi kan det fortælles, at en arbejdsmands vinterdagløn i Odense i 1866 var på 64 skilling, og sommerdaglønnen var på 72 skilling. Så det var nok ikke så mange fra arbejderklassen, som havde råd til at betale flere dag-

lønninger på at deltage i »Det almindelige Borgerbal« efter dystløbet.<sup>4</sup>

Umiddelbart under annoncen for dystløberfesten blev følgende udførlige program offentliggjort:

## Program

### for Dystløberfesten Tirsdagen den 30te Januar 1866.

Deeltagerne i Festen møde paa Torvet saaledes, at Toget Klokken 12½ Middag kan sætte sig i Bevægelse i følgende Orden: Løberen, Musikken, Fanerne, begge Faners Flag, Dystløberne, 2 Gjøsdrenge, 4 Skippere med Dystløbernes Krands, Dystløbernes Baadsmænd og Sluproere, 4 Skippere med Skibet, de øvrige Skippere med Flag, Deeltagerne af alle Stænder og Flagbærerne slutte Toget.

Toget gaar ad Postveien til Skibsbroen (*dvs. den vej, som diligencerne kørte: gennem Korsgade, Kongegade, Adelgade og til Skibsbroen*), hvor det gør Front mod det østre Havnebassin. Løberen anviser Dystløberne hver sin Baad, og drager Omsorg for at Baadene bliver bemandede, hvorefter han med Musikken tager Plads paa den for dem bestemte Baad tillige med dens Mandskab.

Dystløbet begynder Klokken 1 og tilkjendegives ved 3 Kanonskud; naar den seirende Dystløber springer i Vandet, gives 27 kanonskud, og ved Afmarchen fra Skibsbroen 9 Kanonskud.

Efter endt Dystløb opstiller Toget sig i samme Orden som ved Nedmarchen, den seirende Dystløber gaar paa høire Side.

Toget marcherer derpaa fra Skibsbroen ad Søndervold, gennem Pederjægerstræde, Kongegade, Slotsgade, Steendamsgade til Landporten, tilbage over



Torvet, Nørrevold til Skolegade, Nørregade, Korsgade, Mellemgade, Kirkestræde, Nyenstad, Æblegade, Østervold, Adelgade, Kongegade til Raadhuset, hvor Skibet (*Sølavets skib »Kronprins Frederik«, der i 1862 var skænket til Rådhuset i anledning af dets ombygning; det hænger der for øvrigt stadigvæk, fig. 7*) ophænges.

Derefter indtages der paa Gjæstgivergaarden Forfriskninger.

Fra Klokken 6 til 7 afhentes alle Deeltagerne med deres Damer i lukkede Vogne; med hver Vogn følger 2 Sluproere som Lakaier.

Ved Indgangen til Raadhuset gjør Løberen Honneur, indenfor Døren 2 Skippere og ved Indgangen til Salen 2 Baadsmænd.

Man samles i Theatersalen. Klokken 7½ gaaer man til Bords; efter Bordet gaaer man tilbage til Theatersalen.

Klokken 9 marcheres op i Balsalen. Dystløberne staae i Baggrunden af Salen; hele Selskabet passerer dem forbi, hvorefter disse aabne Ballet.

Torsdag den 1. februar 1866 bringer *Nyborg Avis* dette udførlige referat af dystløberfesten:

### ***Dystløberfesten i Nyborg.***

*Der er, saalænge de ældste Søfolk, nu Oldinge paa 80 Aar, her i Byen kunne mindes, af og til om Vintren, til almindelig Morskab, blevet afholdt saakaldte Dystløb. Søfolkene droge pyntede omkring med Flag og Musik saavel i Byen som paa Landet nærmest omkring samme og indsamlede Bidrag til Afholdelsen af det Gilde med Dands, hvormed Festen sluttedes.*

Saadanne Dystløb ere i en tidligere Tid blevne afholdt langt oftere, end senere, om just ikke hvert Aar, og nok almindeligst ved Fastelavnstid. De ere blevne foranstaltede af Sølauget siden dets Oprettelse 1784. Det sidste af de foregaaende Dystløb her ved Byen fandt sted i Aaret 1829, altsaa for 37 Aar siden. Iaar havde det herværende Sølaug besluttet, atter at afholde en Dystløberfest med alle de i en ældre Tid brugelige Ceremonier og Optog, og at lade samme ende med et almindeligt Borgerbal paa Raadhuset.

En af Lauget valgt Committee udstedte Indbydelse til Deeltagelse i Festen. Denne vakte saamegen Deeltagelse, at Listen maatte sluttes den 24de, saa at kun Deeltagere i Ballet, men ikke i Festmaaltidet, senere kunde faa Adgang.

Et ordentlig Program var blevet udstedt, og en stadselig klædt Løber, ledsaget af 2 Sluproere, gik omkring og indbød. Vedkommende fik nu travlt med de mangfoldige Forberedelser, og Sluproerne bleve øvede i at manoevrere med Baadene.

Tirsdagen den 30te Januar afholdtes Dystløberfesten. Veiret havde ikke just lovet det Bedste, da det saavel Dagen, som især Natten forud havde stormet og regnet; men henad Morgen lagde Stormen sig og Himlen klaredes. Gaderne blev feiede og bestrøedes med Sand og Grønt og fra Raadhuset og mange private Bygninger udhængtes Flag. Langs Skibsbroens østre Bolværk stode Flagstænger med Flag, og fra Brohovedet, Toldboden og flere Steder, samt paa alle Skibe i Havnen flagedes.



Figur 2. Dystlegen i Nyborg den 30te Januar 1866. Efter en tegning af K. Gamborg. Xylografi fra Illustreret Tidende, Årgang 7, Nr. 334, 18/02-1866, s. 177.

*I det østre Havnebassin, hvor Dysten skulde gaa for sig laae to nye Iisbaade, hver med Gjos i Forstavnen og en, omtrent 2 Alen ophøiet, med røde og hvide Festoner, samt Blomsterkrandse udpyntet Repos, over den med Gran bedækkede Bagstav.*

*En overordentlig Mængde Landboere indfandt sig efterhaanden; Formiddagstoget paa Jernbanen bragte omtrent 100 Damer og Herrer fra Odense og flere Steder (Jernbanen over Fyn var blevet åbnet den 7. september 1865)<sup>5</sup>, og med Dampskibet om Middagen ankom endeel fra Korsør.*

*Alt var henvend Middag i travl Virksomhed; de, der skulde deeltage i Toget, samledes efterhaanden paa Raadhuset. Toget satte sig i Bevægelse henimod Klokken 1. Forrest gik Løberen (Sømand Ole Bunke) i lakerede Sko med Sølvspænder, hvide Silkestrømper og sorte Fløiels Knæbeenklæder, hvid Trøje med Krave og Opslag af rødt Silketøi, rødt Silkeskjærf, blaat Silkeskjørt og rød og hvid Baret med Fjedre af samme Farve, samt en lang Løberstok med Sølvknap i Haanden (Fig. 4). Derpaa kom hele Brigademusikken, saa begge Sølaugets Faner og deres Flag, og dernæst begge Dystløberne (Styrmand S. Hansen og Seilmager Johnsen) klædte i fine hvide Beenklæder og Skjorte med Krave og Opslag af rødt Silketøi, rødt Silkeskjærf, røde Maroquins Sko og blank Hat og hver med sin Dyststang i Haanden. Efter dem fulgte to*

*Gjøsdrenge<sup>6</sup> (klædte som Sluproere) og 4 Skippere med Dystløbernes vældige Krands (Den vældige krans var formet som en kongekrone af grønt med roser. I toppen var der anbragt to små dystløberdukke; de var klædt i dystløberdragt og forsynet med lan-ser, som de krydsede, mens de hang og dinglede), baaren paa Sabler, Dystløbernes tvende Baadsmænd med trekantede Hatte og Sluproerne i sorte Beenklæder, hvid Skjorte, rødt Skjærf og Bordugs Kasket, og med Flag, 4 Skippere, med det ellers paa Raadhuset hangende Skib (Fig. 7), de øvrige Skippere med Flag og endelig alle øvrige Deeltagere, omgivne af Flagbærere med Flag.*

*Toget bevægede sig nu under Musik ad Postveien til Skibsbroen og gjorde der Front mod det østre Havnebassin. Løberen anviste hver af Dystløberne sin Baad og sørgede for begge Baades Bemanding, hvilken bestod af en Skipper som Baadsmænd, 8 Sluproere og en Gjøsdreng ved Gjosstangen i hver Baad. Løberen og Musikken gik ombord i Baade ved Brohovedet. Volden, hele Skibsbroen og Skibene i Haven vare fulde af Tilskuere, vist over et Par Tusinder. 3 Kanonskud forkyndte, at Dystløbet skulde begynde. Baadene sattes i Bevægelse og passerede 2 Gange hinanden, medens Dystløberne stode i smukke Stillinger paa Repos'erne og hilste ved Forbiseilingen med de fældede Dyststænger. Nu var der en almindelig Spænding hos Tilskuerne,*

*thi naar Baadene tredie Gang passerede hinanden, skulde Sammenstødet skee. Dystløberne havde taget Skoene af; Stødet faldt og den ene vaklede, men beholdt Pladsen. Først da Baadene fjerde Gang passerede hinanden, blev Dyststen afgjørende. Den Beseirede styrtede baglænds i Vandet og Seirherren (Styrmand Hansen) slog en baglænds Kolbøtte fra Repos'en ud i Vandet, medens rungende Hurraer fra Tilskuerne, Fanfarer og 27 Kanonskud hilste ham. Begge svømmede nu hver til sin Baad, indtog deres forrige Plads og bleve roede iland for at iføre sig tørre Klæder, ligesom før Dystløbet.*

*Toget ordnede sig igjen som forhen, den seirende Dystløber gik paa høire Side af sin Modstander og ni Kanonskud forkyndte, at der skulde afmarcheres fra Skibsbroen. Man satte sig i Bevægelse og drog nu under Musik igjennem alle Byens Gader og endelig tilbage til Raadhuset, hvor Skibet igjen blev ophængt paa dets forrige Plads og Krandsen hængt under samme. Man drog derpaa til Postgaarden, hvor der indtoges Forfriskninger. Dystløberfestens første Akt var sluttet, den anden stod tilbage.*

*Klokken 6-7 bleve alle Deeltagere med Damer afhentede i 8 lukkede Vogne, der vare i uafbrudt Bevægelse, og hver med 2 Sluproene som Lakaier. Løberen gjorde Honneur ved Indgangen til Raadhuset, 2 Skippere indenfor Døren og 2 Baadsmænd ved Indgangen til*

*Salen. Langs Opgangen til denne var plantet Flag, og Theatret var ligeledes decoreret med Flag. I den ved 72 Gasblus oplyste Festsal (Den nybyggede solennitetssal på anden etage – den nuværende byrådssal) var i Baggrunden anbragt et Transparent med det danske Vaaben og Indskrift:*

*Vor Tid ei skabte denne Fest,  
Et Gjenskin afsvundne Minder;  
Hos os er Munterheden Gjæst,  
Velkommen danske Mænd og Kvinder!*

*Og det Hele omgivet af rødt og hvidt Draperi. Selskabet, der bestod af 420 Damer og Herrer, samledes i Theatersalen; Klokken 7½ gik man til bords. Der var dækket saavel i Festsalen som i Spisestuen, Theatersalen og flere mindre Localer. Stemningen var livlig og munter. Tvende Viser (Tekstboks 3 og 4), som et af Comittees Medlemmer (Skipper Petersen) havde forfattet, bleve afsungne, og en uendelig mængde Skaaler drukne, ledsaget af Fanfarer og Kanonsalver. Blandt disse skulde vi blot fremhæve: et Velkommen til Gæsterne (Konsul Chr. Jensen); for Kongen (Amtmand, Kammerherre Cederfeld); for Dystløbet, som en gammel Folkefest, og Dystløberne (Byfoged, Overauditeur Beder); fremdeles for Amtmanden, Byfogden, Commandanten, Løberen, Skipperne og Sluproerne med mange flere.*

*Efter Bordet samledes Selskabet atter i Theatersalen (beliggende på rådhusets første etage – hvor nu*



Figur 3. I midten løberen og fordanseren i optøget, sømanden Ole Bunke, i sin selvkomponerede dragt, flankeret af to sluproere, litsner Carl Bunke og litsner Rasmus Hansen, i typisk sømandsfestdragt med voksdugskasketter. Foto: Edv. Pøckel, NLA.



Figur 5. Ole Bunkes originale dystløber-baret, som også findes i Østfyns Museers magasin i Nyborg. Desværre mangler »Fjedrene«, som efter beskrivelsen skulle have været røde og hvide. Foto: John Maalø Larsen.



Figur 4. »Forrest gik Løberen (Sømand Ole Bunke) i lakerede Sko med Sølvspænder, hvide Silkestrømper og sorte Fløiels Knæbeenklaeder, hvid Trøje med Krave og Opslag af rødt Silketøi, rødt Silkeskjørt, blaat Silkeskjørt og rød og hvid Baret med Fjedre af samme Farve, samt en lang Løberstok med Sølvknap i Haanden.« Ole Bunkes selvkomponerede dystløberdragt findes i dag i Østfyns Museers magasin i Nyborg. Den var før i tiden en del af søfartsudstillingen på Borgmestergården, hvor det blev oplyst, at den har været anvendt af Nyborg Roklub i nyere tid (1900-tallet), og at den er blevet suppleret med nye dragtdele. Jakken, bukserne, hatten og stokken er de originale. Foto: John Maalø Larsen.

bl.a. borgmesterkontoret er placeret), medens Festsalen og de tilsødende Localer blev rømmede. Til Underholdning optraadte nu Søfolkene paa Theatret og dannede med deres Flag flere smukke Grupper, samt afsang de til Festen digtede Sange. Omtrent Klokkeren 9 begav Selskabet sig op i Festsalen, og passerede forbi Dystløberne, der havde taget Plads i Baggrunden. Disse aabnede nu Ballet. Da der var over 600 Deeltagere, maatte der dandses saavel i den store Festsal som i den mindre Theatersal. Overalt herskede der Gemytlighed og Munterhed, og Ballet vedvarede til næste Morgen. Paafølgende Formiddag vare Søfolkene igjen samlede til Frokost paa Raadhuset, og om Aftenen fandt atter en lille selskabelig Sammenkomst Sted, ved hvilken der blev spist, drukket, sunget og dandset.

At dystløbet også vakte opmærksomhed rundt omkring i landet, kunne man bl.a. læse i »Kongelig allernaadigst privilegeret Horsens Avis eller Skanderborg Amtstidende«, der den 6. februar 1866 nærmest ord til andet gengiver *Nyborg Avis'* artikel fra den 1. februar 1866.

Ved festen om aftenen den 30. januar 1866 på rådhuset blev der – som før nævnt – afsunget to meget velmente dystløberviser til iørefaldende melodier; de gjorde begge stor lykke. Viserne var trykt i et lille hæfte, hvis forside kan ses på figur 6.



Figur 6. Omslag til dystløberviserne fra festen den 30. januar 1866. Hæftet er trykt i N.C. Schmidts Bogtrykkeri i Nyborg; forfatteren til viserne kalder sig J.C.P., bag initialerne gemmer sig skipper J.C. Petersen, en af de ivrige festarrangører (Henningsen 1949, s. 137-38). NLA.

Viserne har ikke de store digteriske kvaliteter, men de citeres alligevel her, fordi der er bevaret så få dystløbersange. I den første af viserne til melodi af en sømandsvis, »Gutter ombord«, der blev sunget ved starten af dystløberfesten, beskrives i 3. vers løberen, Ole Bunke, hvis dragt åbenbart vakte stor opmærksomhed ved dagens optog – især blandt de kvindelige tilskuere.



**Mel.: Gutter ombord.**

Løberne kom  
 Hilsende, som  
*Bunke* den strunke, i Byen om.  
 Skjelmsk ad hans Sko  
 Pigene lo –  
 Konerne med – jo! Jo!  
 ∴; Med fløjls Permissioner og Trøien  
 som Snee;  
 Tilvejs en kjøn Baret.  
 Heel kongeligt! Vil man dog bare see,  
 Hvor han er net. ∴;

Den anden vise, som her bringes i sin helhed, blev sunget under festmåltidet. Den gik til melodi af en yndet vals: »Den er af Kragelund« og beskriver livfuldt J.C. Petersens forventninger til festen. Og efter avisernes beskrivelser lader det heller ikke til, at forventningerne blev skuffet.

Også i artiklen i *Illustreret Tidende* fra den 18. februar 1866 kan man spore den store begejstring, som dystløberfesten blev mødt med i samtiden:

***Dystlegen i Nyborg***

*Det er et gammelt Ord, at*

*»Dansken på Lodbrog's Tid  
 Huusvant pladsker tilsøes,«*

*Og Havet er jo atter kaldet vor »Vej til Roes og Magt« – det have vi sjunget, det have vi glædet os ved, det have vi troet på. Men der er Saameget, hvorom vi glade og tillidsfulde have sunget, og*

*hvorom vi i Prøvelsens Dage lærte, at det mindre fandtes i Virkelighedens end i Forhaabningernes Verden. Uagtet vor nedarvede Venskabspagt med Havet nu hverken var opgiven eller har viist sig helt bedragerisk i Nødens Time, saa er det dog i senere Aaringer blevet mere og mere klart, at Forbundet trængte til at fornyes og bekræftes. Der fattes ei heller paa Vidnesbyrd om, at Opgaven er følt og forstaaet; det tør haabes, at vi er i færd med at blive flinkere og dygtigere til at benytte de Rigdomskilder, som vore vidtstrakte Kyster med væsentlig isfrie Vande frembyde for os; i Fællig og af mangen Enkeltmand for sig arbejdes der dagligt med større Slid og voxende Kjærlighed til det samme Maal, de nye Fiskeriredskaber og Foreninger om Fragtfart i det Store understøttes af mange spredte Bestræbelser, der alle synes at vidne om, at en ny Aand er vakt eller en gammel gjenfødt.*

*Et saadant Vidnesbyrd finde vi da ogsaa i den eiendommelige Fest, der på forrige Maanedes næstsidste Dag er afholdt i Nyborg, og af hvilken vi ved omstaaende Billede (Fig. 2) meddele en Gjengivelse af en Originaltegning. Vilde nogen mene, at en Fest er et underligt Udtryk for Bestræbelser, der tilhøre Virkeligheden og Alvoren, ja selv Farer og Savn i lige Grad, saa er det klart, at Svaret ligger nær forhaanden just i de Omstændigheder, hvorunder Festen fandt Sted. Den var jo nemlig tildels en Gjenoplivelse af gammel Overlevering, men til-*

**Mel: Den er a' Kragelund.**

Overalt man saae i Staden  
 Folket paa Gaden  
 Holde Foredrag  
 Om en vigtig Sag,  
 Saa de glemte Middagsmaden.  
 Jeg to Koner hørte tale –  
 »Snart bli'er man gale!  
 Mennesker paa Land  
 Ei dem styre kan,  
 De i Havet vil sig svale.  
 Sagen staaer mig klar,  
 Hvis Herr Januar  
 Bytted' sin Kjole med Juni saa rar –  
 Men den milde Herre  
 Siger »Den var værre!«  
 Og man kan troe Ham, thi –  
 »Den er a' Kragelund.«  
 U! al sund Fornuft  
 Kan ei meer faa Luft –  
 Snart gaaer Ballonen med Hovedvands Duft.  
 Fik kun Folk min Vane,  
 Siger jeg dig, Ane!  
 Gik hver til »Sit« for at koge sin Grød.«

Ane sa'e Farvel til Mette.  
 Jeg vil berette,  
 Hvordan de omsonst  
 Prøved' Tungens Kunst,  
 For at ødelægge »Dette.«  
 Konerne er vel passeret,  
 Festen garderet.  
 Hvert et vittigt Ord  
 Over dette Bord  
 Bli'er med Maden observeret.  
 Skinke – Langkaal gaaer –  
 Kalven fat man faaer –  
 Hører paa Talen – og drikker sin Taar –  
 Vil De ikke smage  
 Denne fine Kage?  
 Bagt af sin Mester, ja! –  
 »Den er a' Kragelund.«  
 Dette Drueblod,  
 Ildner Kraft og Mod!  
 Perlen er ægte! Boketten er god.  
 Faaer De først Courage!  
 Og lidt Crambolage!  
 Vindes Partiet med fulde Po-eng.

Alle disse pæne Gjæster  
 Fra Øst og fra Vester,  
 Der kom venlig hid  
 For at faae en Bid  
 Og lidt Trøst af Bachi Præster, –  
 Jeg for dem vil kraftig sjunge!  
 Tonen skal runge!  
 Min er ikke nok –  
 Hjælp mig, Festens Flok!  
 Hjælp mig, »Alle« – Gamle, Unge!  
 Tak! Hver Gjæst i Laug  
 For fin Stemning brav!  
 Gid De Dem more for Sølvets De gav. –  
 Gavne og fornøie,  
 Har vi havt for Øie. –  
 Følelsen kjender De –  
 »Den er a' Kragelund.«  
 Naar saa Hjem De gaaer,  
 I trakterte Kaar;  
 Skriv da paa Tavlen for kommende Aar –  
 »Nyborg Sølaug vilde  
 »See os alle milde!  
 »See os fornøiet til Dystløberfest.«

Snart Trompeten os forkynder,  
 Ballet begynder.  
 Hvilket muntert Liv!  
 Manden ta'er sin Viv –  
 Begge Polonaisen ynder.  
 Den Brunet – Blondinen lille  
 Knap kan staae stille;  
 Deres Glimmerdragt,  
 Som er Ballets Pragt  
 Gynger paa en Lumby'sk Trille.  
 Vis-a'-vis hvor sød –  
 Dejlig hvid og rød –  
 Kjolen af Krepflor – og Haanden saa blød!  
 Terpsichore svinger  
 Mig paa Tonens Vinger,  
 Livfuldt med Gratie, thi –  
 »Den er a' Kragelund.«  
 Valsen er min Lyst –  
 Ret en morsom Dyst  
 Oppe fra Vandet, O! Det er min Trøst.  
 Længe vil jeg dandse  
 Under Glædens Krands;  
 Efter Herr Kragelunds dejlige Vals. *J.C.P.*

lige en Fornylse af en saadan Art, at den for næsten alle syntes noget helt Nyt. Den var desuden ligesom født ud af en uvilkaarlig Trang, uden lange Forberedelser, Januar gik, som der skreves til »Dagbladet,« tre Sømænd omkring som officielle Indbydere: en saakaldet Løber og to Sluproere. Alle tre vare festligt paaklædte, fornemmelig »Løberen« med hvide Fjer og en eiendommelig smuk Dragt, samt en »Schweizerstav« i Haanden. Saa megen Opsigt havde dette Forestaaende vakt, at mangfoldige Gjester den Dag besøgte Nyborg, kommende med egen Befordring eller med Damp, baade fra Odense og Korsør. En Skare, der

snarere kunde tælles i Tusinder end i Hundreder, selvfølgelig en galla, samlede sig ved Raadhuset og gik derfra i Høitidsfølge med Faner og Flag, med Musik i Spidsen og med en Krands eller Krone paa flere Etager, smagfuldt ordnede med Grønt og Roser, og prydet paa sin Top med to Figurer, der hentydede til Festens Anledning. I Rækkerne dannedes Kjernen af Søfolket, som bar et lille Skib, der ellers smykker Raadhuset; men fremmest blandt Alle tiltrak de to udvalgte Dystkæmpere sig Opmærksomheden: »de vare sikkert – enhver Anden af Byens raske unge Sømænd ufortalt – Blomsten af vor søfarende Ungdom, to høie, slanke



Figur 7. Sølavets skib »Kronprins Frederik«, der i 1862 var skænket til Rådhuset i anledning af dets ombygning, og som blev båret af fire skippere i dystløbs-optøget gennem byen. Det hænger i dag øverst i trappeopgangen til byrådsalen på Rådhuset i Nyborg. Foto: John Maalø Larsen.

*Mænd, af hvis Øiekast og Holdning der lyste Mod og Uforfærdethed, Ro og Besindighed.» I Havnen, hvor alle Omgivelser vrimlede af Skuelystne, laae ved Skibsbroen de to til Dystfærdene bestemte Fartøier tilrede med festlig Udsmykning, hver bemanded med otte Sluproere, en Baadsmand tilroers og en Gjøsdreng i Forstavnen. Agter om Fartøierne udgik i en Høide af tre til fire Alen over Vandet det Stillelads, hvor Dystkæmperen tog Plads i sin lette Dragt, væbnet med en lang Flagstang, forsynet i Enden med en udstoppet Knap for ei at gjøre Legen til bedrøvelig Alvor. Og nu glide Baadene frem for sikre, faste Tag, kredsende i en Oval paa nogle hundrede Alen, bevægende sig om hinanden i tredje Løb, for endelig i det fjerde at støde sammen, hvorpaa den Overvundne først og Seirherren straks derefter i broderlig Samdrægtighed tog sin »salte Snaps,« under Tilskuernes spændte Opmærksomhed og begeistrede Bifald.*

*Saa gik Toget gennem alle Gader og endte atter ved Raadhuset, en halvtredie Time efter Udgangen derfra. Om Eftermiddagen var her Festmaaltid og Bal, hvori et Antal af sexhundrede Personer af enhver Alder, Kjøen og Stand deeltog til ud paa næste Dags Morgen. Sø- og Litsenlauget<sup>7</sup>, der vare Værter ved denne Dags vellykkede Fest, lode deres Gjæster ved Ballet hente baade frem og tilbage i lukkede Vogne under Ledsagelse af festligprydede Søgutter.*

*Det var en Dag og en Aften, som fortjener at mindes, som vil blive mindet. Men ikke i ringere Grad synes den værdig til Efterligning. Der maa vel i adskillige andre Kystbyer være Laug og enkelte mennesker som i Nyborg – hvor »Dagbladets« Brevskriver særligt fremhæver Hr. Kjøbmand, Consul Jensen – hos hvem der findes saavel Sands som Drift, saa at Festligheder af lignende Art, der neppe ere overdrevent kostbare, kunne foranstaltes og samle og anspore til Røgt af de Evner, hvortil vi trænge, medens de tillige underholde og oplive fra dagligdags Slid og Vrøvl.*

Nyborg Avis følger op på den stor-slæde dystløberfest med denne baggrundsartikel fra den 3. februar 1866, hvor avisen forsøger at give en beskrivelse af dystløbenes historie og hyl-der de gode gamle danske folkeforlystelser. At festen blev så stor en succes, skyldtes sikkert i høj grad tidsomstændighederne. Efter nederlaget i 1864 havde det danske folk modløst ladet hænderne synke, lammet og uden tro på fremtiden. Nu rejste folkets livsevne sig igen, følte man. »Folkeånden rører sig i kraftige og djærve træk, og en genfødelse kan ikke udeblive«, sagde en af de mange talere ved souperen; »Det borger for Danmarks og dets sønners og døtres beståen indtil den sildigste tid!«.<sup>8</sup>

### **Dystløberfesten i Nyborg.**

*I enhver By er der gerne til en vis Tid en eller anden Begivenhed, der for Øieblik-*

ket især fængsler Indvaanernes Opmaekksomhed og sætter deres Taleredskaber i Bevægelse; den er saa at sige Øieblikkets brændende Spørgsmaal. Naar et saadant gjælder en enkelt Person, kan Drøftelsen stundom være ubehagelig nok for Vedkommende; og man maa da trøste sig med, at der snart vil komme et nyt brændende Spørgsmaal, der afleder Opmærksomheden fra det gamle.

I den seneste Tid har Dystløberfesten været Nyborgernes meest brændende Spørgsmaal; og det er derfor naturligt at man af og til har hørt spørge, hvorfra den Art Folkeforlystelse, der kaldes Dystløb, har sin Oprindelse. Molbech siger i sin danske Ordbog, at det er en i Korsør brugelig Leg, og at de, der deltagte i Striden kaldes Dystløbere. Men Dystløb har i det mindste i et Par Menneskealder været i Brug flere Steder end i Korsør, og her i Byen vil man vide, at samme er udgaaet fra Nyborg og er af hollandsk Oprindelse. Saa meget er vist, at Dystløb for 60 Aar siden af og til have fundet Sted ved de fyenske Kjøbstæder, ei alene Nyborg, men ogsaa Odense (ved Stige), Svendborg, Kjerteminde og maaske flere. Under den strenge Vinter i Begyndelsen af 1814, var Indsenderen Øienvidne til et Dystløb ved Stige, og dengang var der i den tykke Iis paa Canalen lavet en Rende, hvori Kampen holdtes. Saa vidt huskes kaldte man den Tid i Odense Dystløbet Waterspil, hvilket Ord synes at være af hollandsk Oprindelse.

Nogle ville vide, at Dystløb skulle være blevne indførte i Nyborg allerede under Kong Hans, altsaa i Slutningen af det 15de eller Begyndelsen af det 16de Aarhundrede, for at mere Kronprindsen, siden Kong Christian den 2den. Dette er imidlertid mindre sandsynligt. Er Dystløbet virkelig en fra Holland indført Skik, saa er samme snarere bleven indført i Kong Christian den 4des Tid. Under denne Konge bleve nemlig de Smaaskuder og Baade, der tidligere vare blevne benyttede ved Overfarten over Storebælt afskaffede og i Stedet for disse bleve flade Færger og Baade indførte. Men i Aaret 1626 blev den første egentlige Smakke (paa hollandsk **de Smak**) hidført af Hollænderen William Adrian; og i de nærmest paafølgende 17 Aar lod denne efterhaanden bygge endnu 4 større og mindre Smakker, saa at der i Aaret 1643 i alt var 5 Smakker, foruden Færger og Baade, til Beltfarten. Disse hollandske Smakker skulle efter Sagnet have været rundgattede, dvs. havt rund For- og Agterstavn. Under 11te August 1640 skjænkede Kongen bemeldte Will. Adrian for Livstid et Stykke af Østerøen, som kaldtes Øhaven, til Belønning for Anskaffelsen af hine Smakker. Nu er det jo sandsynligt, at Besætningen paa den først ankomne Smakke har bestaaet af Hollændere. Og det er ikke usandsynligt, at den hollandske Rheder ogsaa fremdeles har benyttet Landsmænd til Bemanding af de øvrige Smakker af hollandsk Construction.

*Er Dystløbet nu, som Sagnet vil, af hollandsk Oprindelse og først kommen i Brug i Nyborg, saa er det ogsaa rimeligt, at samme er blevet bragt hertil og ført i Brug her af hine hollandske Søfolk. Denne Turnering tilføes har maattet være efter vore Søgutters Smag; de have jo aldrig frygtet for, men ofte freidigen søgt Leilighed til Dyst paa det vaade Element, der i en svunden Tid var Danskens »Vei til Roes og Magt«, det »sortladne Hav«. Og saaledes ere da vel Dystløb efter Hollændernes Tid blevne optagne her og udøvede af danske Søgutter, til Morskab ei blot for Dystløberne og de øvrige Deeltagere, men ogsaa for alle Tilskuerne; og herfra maa de da senere, som Noget, der tiltalte Folkeeiendommeligheden, være kommen i Brug flere Steder. Det er en Hypothese bygget paa et Sagn, som saa mange andre, og ikke Andet.*

*Dystløb hidrøre saaledes fra en Tid, der ligger langt tilbage, og hører med til Fortidens Folkeforlystelser, der have været en Bestanddeel af Folkelivet og et Udtryk af Folkeeiendommeligheden. De engelske Boxekunster og Hanefegtninger, samt de spanske Tyrefegtninger have ei kunnet finde Indgang hos os Danske; men de hollandske Dystløb have smagt Folket og have holdt sig gennem Aarhundreder. Vi have ikke noksom holdt paa Fortidens Folkeforlystelser; vore skandinaviske Brødre have bedre forstaaet det. Den gammeldanske Julestuen med Julelegene og Julebukken kjen-*

*des nu om stunder kun hist og her paa Landet, i Kjøbstæderne ialfald kun af Holbergs »Julestuen«. Juletræet, som vi for et halvhundrede Aar siden (vi Ældres Barndom saae det aldrig) forskrev fra Tydskland, finder derimod mere og mere Udbredelse. De gammeldags Fastelavnsløier, Riden Sommer i By med Maigreven i Spidsen og flere deslige kunne vi kun mindes fra Barndommen. Lader os holde fast paa Alt, hvad der er dansk og derfor ogsaa paa vore gammeldanske Folkeforlystelser.*

## Bekjendtgjørelse

### for Nyborg og Omegn.

Et Antal Skibsrhedere, Skibsførere med Flere, har i dag været forsamlet, og lagt en Plan for Oprettelsen af en Understøttelseskasse for trængende Sømænd og de forulykkedes Efterladte.

Hvis Nogen skulde have særlig Interesse for dette fortræffelige Foretagende, kunne de som Æresmedlemmer tiltræde Foreningen, hvor deres gavnlige Indflydelse, med Tak! vil blive paaskjønnet.

Æresmedlemmer og Sømænd, ville behage snarest muligt at tegne sig hos I. C. Petersen, hvor et Udkast for Lovbestemmelserne ligger til Eftersyn.

Det bemærkes, at for Medlemmernes Vedkommende af Søstanden, er det størst Fordeel, at tiltræde Foreningen, forinden den har erhvervet sig et Fond.

Nyborg, den 31te Januar 1866.

**Comiteen.**

Vor Dystløberfest har sikkert været den meest storartede, der hidtil har fundet Sted; og den har ogsaa vundet almindelig Deeltagelse og Bifald. Der skal have været en Tegner tilstede for at optage en Skizze af Dystløbet (Fig. 2). Et smukt Photographi (Fig. 3) af Løberen og hans tvende Sluproere har allerede i flere Dage været i Handelen og fundet Afsætning. Men – »at Gavne og Fornøie« har man ogsaa ved denne Leilighed havt for Øie: Hr. Consul Joh. Kruuse<sup>9</sup> fremkom under Festen med Forslag til at oprette en Understøttelseskasse for trængende Sømænd og de forulykkedes Enker; og dette fandt saa almindeligt Bifald, at endeel Skibsrhedere og Skibsførere m. fl. allerede Dagen efter vare farsamlede for at lægge Plan til Udførelsen og gjøre Udkast til Lovene; og en Indbydelse til at tiltræde Foreningen er allerede udstedt. Indbyderne med flere herværende Skibsrhedere have tilbudt betydelige Indskud og aarlige Bidrag, og Sagen synes at ville faae god Fremgang, Vi ville ønske at Foreningen maa kunne virke til Trøst og Gavn for Byens hæderlige Sømænd, hvis raske Færd paa det oprørte Hav er forbunden med idelig Fare og Udsættelse for Tab af Eiendom og Liv!

Konsul Kruuses forslag om en understøttelseskasse for trængende sømænd og de forulykkedes enker gav sig synligt udtryk i dagene efter festen. Både den 1., 3. og 5. februar 1866 bragtes nedenstående »Bekjendtgjørelse« i *Nyborg Avis*:

**Bekjendtgjørelse**  
**for Nyborg og Omegn.**

Et Antal af Skibsrhedere, Skibsførere med flere, har idag været forsamlet, og lagt en Plan for Oprettelsen af en Understøttelseskasse for trængende Sømænd og de forulykkedes Efterladte.

Hvis Nogen stulde have særlig Interesse for dette fortræffelige Foretagende, kunne de som Væresmedlemmer tiltræde Foreningen, hvor deres gavnlige Indflydelse, med Tak! vil blive paaffjernet.

Væresmedlemmer og Sømænd, ville behage snarest muligt at tegne sig hos J. C. Petersen, hvor et Udkast for Lovbestemmelserne ligger til Efterhyn.

Det bemærkes, at for Medlemmernes Vedkommende af Sølstanden, er det størst Fordeel, at tiltræde Foreningen, forinden den har erhvervet sig et Fond.

Nyborg, den 31te Januar 1866.  
**Comiteen.**

Figur 8. »Bekjendtgjørelse« om forslag til en understøttelseskasse for trængende sømænd og de forulykkedes efterladte. *Nyborg Avis*, 1. 3. og 5. februar 1866.

### »Holmens Drenges« dystløb.

I 1860-90'erne efterlignede »Holmens Drenges«, der boede på »Holmen« ude ved fjorden og dagligt pjauskede rundt i havnen, de voksnes leg og arrangerede børnedystløb i havnen med optog gennem byen, i et og alt en tro kopi af de rigtige dystløb, lige fra dragten med de blanke hatte og de røde skærf til forandseren og dystløberkronen.<sup>10</sup> I modsætning til de voksne søfolks dystløb fandt »Holmens Drenges« dystløb sted om sommeren, som denne artikel i *Nyborg Avis* fra den 23. august 1869 beretter om det første af disse dystløb, som blev afholdt lørdag den 21. august. Skribenten er fuld af ros og begejstring for hele arrangementet. Dog håber han, at »Holmens Drenges«, næste gang de arrangerer

et dystløb, vil gå i optog gennem hele byen og ikke kun lade det være en fest for beboerne på »Holmen«. Skribenten i *Nyborg Avis* er også fuld af forhåbning for drengenes fremtid som voksne sømænd *under det stolte Dannebrog* – måske er det stadig sårene fra nederlaget i 1864, der skal repareres?

**Dystløb.** *I Løverdags Eftermiddag afholdt en Deel raske, smaa Søgutter fra Holmen et Dystløb paa Fjorden. Dystløbet udførtes aldeles med samme Cereemonier og i samme Kostumer som det store Dystløb, der afholdtes heri Nyborg 1866. Der manglede ikke andet end Løberen, hvis Rolle blev saa fortrinligt udført ved hiin store Fest.*

*Samtlige de smaa Deeltagere udførte hver især med en sjælden Raskhed og Paapassenhed de forskjellige Funktioner, der vare tildeelte dem. Det var især et smukt Syn, at see de 2 smaae Dystløbere i deres klædelige Dragter staae højt paa de fra Agterenderne af Baadene anbragte Stilladser, der vare prydede med Blomster og Grønt, idet Enhver af dem støttede sig til sit lange Dystløbspær. En Gjøsdreng stod i Forstavnen af hver Baad, der med sikke Aaretag roedes af 4 Sluproere, som reiste Aarerne, saa ofte de smaae Baadsmænds Piber lode, hvilket fandt Sted hver Gang Baadene passerede hinanden.*

*Da den lille Seirherre havde stødt sin Kollega i Stranden, kastede han sig*

*selv strax bagefter. Deres Hoveder kom imidlertid kort efter tilsyne igjen og de svømmede nu hen til deres respektive Baade og indtog med Raskhed deres tidligere Plads paa Kampstilladserne. Derpaa roedes Baadene tilbage med Seirherren paa den forreste; han hilsendes med Jubel af den paa Skibsbroen, begge Moloer og Dampskibet forsamlede Mængde Tilskuere, der forresten ofte tidligere havde givet deres Bifald tilkjende ved Hurraer.*

*Da Dystløberne og de Øvrige, som havde været til Tjeneste i Baadene, vare stegne iland, traadte de ind i den Procession, hvori de førend Kampen vare førte ned til Baadene fra et Huus paa Holmen. Til dette Huus drog hele Toget nu tilbage for at de to gennemvædede Deeltagere kunde blive omklædte. Det varede heller ikke længe, inden de, iførte smukke, festlige Dragter, kom ud igjen i Spidsen for hele Toget, hvori To bare den store Dystløberkrands, og Enhver af de Andre et Flag. Toget gik nu omkring i alle Gaderne paa Holmen, for hvis Beboere Festen alene syntes arrangeret. Festen endtes med et Bal, hvorfra Munterhed og Glæde længe lød ud blandt de forsamlede Tilskuere.*

*Forsaavidt denne lille, isandhed smukke Fest engang i Tiden maatte blive gjentagen, og Toget da, forinden Kampen gaar for sig, vil drage igjennem Nyborg Byes øvrige Gader, med den manglende Løber i Spidsen, ere vi forvissede*



*om, at en endnu større Masse Tilskuere vil indfinde sig, end Tilfældet var i Løverdags, da det ikke var almindelig bekjendt, at Festen vilde finde Sted.*

*Vi vare mange samlede, der ret glædede os over dette lille Dystløb, og det gjorde vistnok Alle, der saae det, og, idet vi slutte fra den Raskhed, Nøjagtighed og Ro, hvormed enhver enkelt af de smaa Søgutter deeltog i Festen, og den Uforfærdethed de viste for det vaade Element, tør vi nok haabe, at de engang, naar de blive ældre, ville blive dygtige og modige Sømand, som med Ære og Hæder ville forstaae, under det stolte Dannebrog, at styre deres Fartøjer paa de Have, hvor Bølgerne taarne sig ganske anderledes end i Nyborg Fjord.*

### Dystløberfesten i 1880.

Næste dystløb i Nyborg afholdtes så vidt vides i 1880. Den 5. februar 1880 kan denne annonce læses i *Nyborg Avis*:

Og i *Fyens Stiftstidende* fra den 7. februar 1880 beskrives besværlighederne med at ise for at få et bassin frit til kampen midt i den strenge vinter:

*Idag have forresten Byens unge Søfolk havt travlt med at ise en kolossal Vaage i den et Kvarter tykke Is i det østre Havnebassin, hvori det store Dystløb førstkommende Fastelavns Mandag skal finde Sted om Eftermiddagen Klokken 1½. Festen vil blive afholdt med alle de Ceremonier og Optog, hvormed den fra gammel Tid har været sat i Scene her, og de dertil brugelige Dragter ere med Omhu opbevarede fra det sidste store Dystløb her for 14 Aar siden. Store Forberedelser finde Sted i Anledning af denne Fest, og her ventes et betydeligt Antal Skuelystne hertil paa Mandag for at overvære den.*

Allerede samme dag, som festen afholdtes, kunne man læse følgende korte omtale af dystløbet i *Nyborg*

### Dystløberfest!

Nyborg Søfolk have bestemt Mandag den **9de Februar** (Fastelavns-Mandag) at afholde

#### En Dystløberfest i Nyborg Havn

med alle de Ceremonier og Optog, hvormed denne Fest fra gammel Tid af har været afholdt her.

Deltagerne i Festen møde paa Torvet Kl. 1½, hvorefter der marcheres i Procession til Skibsbroen.

Dystløbet begynder Kl. 2 og tilkjendegives ved 3 Kanonskud. Efter endt Løb salutes det med 9 skud, hvorefter der marcheres gennem alle Byens Gader, i fuldt Optog med »Musik og flyvende Faner«.

**Bestyrelsen.**

*Avis.* Det er svært at spore den samme begejstring, som blev udvist 14 år før:

**Nyborg**, den 9. Februar 1880.

– Det af yngre Sømænd arrangerede Dystløb blev afholdt i Middagsstunden i dag. Efter Sædvane trak Deltagerne i Procession med Musik i Spidsen gennem Byen til Havnen, hvor Dysten skulde voves mellem to unge Sømænd: Emil Jensen og Peter Gullaksen. I Processionen deltog: 1 Løber, 2 Fanebærere, 12 Sluproere, 4 Sømænd med en Krans og 4 Sømænd med et Skib, pyntet med Grønt og Flag, samt en del unge Søfolk med Flag. Efter endt Løb marcherede Deltagerne gennem Gaderne. Aftenen sluttes med et Bal i Christianslund. Den sejrende ved Løbet blev Peter Gullaksen. En del Landboere vare her i Byen og overværede Dystløbet.

I Nyborg Avis' udgaver i dagene omkring dystløbet hævdede der sig røster både for og imod festen; den første mente, at man hellere skulle give penge til de fattige i stedet for til unge, raske søfolk, der bare vil feste og more sig. Den 6. februar 1880 skriver Hr. N. N.:

*Vi have modtaget følgende med Anmodning om Optagelse:*

**Et Tidens Tegn.**

*En ombærende Kollekt til en Dystløberfest med Bal m.m. vinder stor*

*Tilslutning. Bidragene a 10 og 5 Kr. strømme ind i Hundreder. Øjemedet er at unge, velklædte, raske, arbejdsdygtige Søfolk og Fiskere skulle more sig. – En del agtede Medborgere, have i længere Tid søgt Hjælp til en syg, særdeles værdig og trængende Haandværker. – Bidragene gaa langsommere og sparsommere ind. Øjemedet er at redde en familie fra Nød og Undergang.*

*Indsenderen er af den Formening, at Søfolkene, om de ville more sig, helst burde gøre det for deres egne Penge, og skulde der indvendes, at dertil have de ikke Raad, saa ved jeg ikke bedre, end at de lade det være, det staar for mig som ikke anstændig at anmode om Bidrag. Paa den anden Side mener jeg, at Medborgere handlede af mindre falsk Undseelse, og maaske vel saa human om de undlode at tegne sig for Bidrag i nævnte Henseende. Det er sandelig ingen Barmhjertighedshandling her at give, og til Kjærlighedsgjæringer vil der aldrig savnes Lejlighed. Velgjørenhedsselskabet f. Ex. vilde kunne finde en god og velsignelsesrig Anvendelse for de indsamlede Hundreder af Kroner.*

*Jeg kan ikke forbigaa at fremhæve at der her i Byen findes en Mængde af Beværtninger, hvoraf flere i blomstrende Tilstand, paa samme Tid Handel og Haandværk lider under et Tryk og der alle Vegne klages over daarlige Tider. Skulde det ikke kunne oplyses,*

*mulig af Politiet, hvor disse Beværtninger søge deres bedste Kunder.*

*N.N.*

Og den 11. februar 1880 i Nyborg Avis giver en glad bidragsyder til dystløberfesten Hr. N. N. svar på tiltale og skriver blandt andet, at det er vigtigt at holde »denne gamle, fra Fædrene nedarvede Skik i hævd«. Samtidig skriver »Den glade bidragsyder« Hr. N.N. for at optræde som dydsprædikant for sine medborgere samtidig med, at han skriver anonymt.

*Vi have modtaget følgende:*

*I dette Blads Nr. 26 af 6te ds. har en Hr. N. N. givet et Bidrag til Tidens Tegn i Stedet for til Dystløberfesten og ment, »at hans Medborgere handlede af mindre falsk Undseelse og maaske vel saa humant, om de undlode at tegne sig i saa Henseende«. Jeg kan forsikre Hr. N. N., at falsk Undseelse ikke har ledet mig til at give et Bidrag til Dystløberfesten. Jeg har givet dertil, fordi jeg ønsker denne gamle, fra Fædrene nedarvede Skik holdt i Hævd, og fordi jeg finder denne Skik passende for vor raske og uforfærdede Sømandsstand, hvis Ros altid har været, og forhaabentlig altid vil vedblive at være vor Stolt-hed. Sømændens besværlige og farefulde Liv for at tjene det daglige Brød kan i Sandhed ogsaa nok trænge til en uskyldig Adspredelse i den lange Vinter, i hvilken der maa ligges stille. Det er af disse Grunde, at jeg har givet, og jeg vil-*

*de have følt mig krænkede, hvis Sømændene ikke havde vist mig den Ære, at indbyde mig til denne Fest.*

*Hvorfor har Hr. N. N. netop valgt denne Fest til at give sine Medborgere paa Hovedet, fordi de ikke i Stedet for give til de Trængende? Hvorfor har han ikke valgt Spillegilder, Baller og andre Forlystelser, som der ere nok af, og hvortil der gives langt rigeligere, naar der tages hensyn til disses Hyppighed? Han vilde derved have forskaanet sig selv for at sætte en hæderlig Stand i Gabestokken, og er der nogen Stand, som har Hjærtet og Pungen aaben for den Trængende, saa er det vist nok Sømandsstanden. De fleste af os her i Byen have Sømandsblod i Aarerne eller ere i nært Slægtskab med Sømandsstanden, og jeg tror, at dette for en Del er Grunden til den Godgjørenhed, som saa beredvillig vises her ved Indsamlinger til de Trængende og som ogsaa er bleven vist ved Indsamlingen til den af Hr. N. N. nævnte trængende Haandværker.*

*Vil Hr. N. N. træde op som Dydsprædikant for sine Medborgere, saa passer det sig kun lidet at træde op uden Navn. Hejs Flaget! Det skylder De deres Medborgere i Almindelighed og Sømandsstanden i Særdeleshed.*

***En Bidragyder til Dystløberfesten.***

Som et lille kuriosum – og sikkert heller ikke som en tilfældighed – er der lige under dette læserbrev placeret en kort notits, som oplyser følgende:

**Til den trængende familie** er der ved Farver J. Hansen indkommet: V. 2 Kr., N. 1 Kr., P. 1 Kr., H. 1 Kr. Ved Snedker Wendelboe: B. H. 1 Kr., S. 2 Kr., Frøken Maale 2 Kr. Ved Boghandler Schønmann: Kæmner Fløytrup 2 Kr., Overauditør Bjerre 4 Kr.

– i alt er der indkommet 16 kr.! Så måske havde Hr. N. N. alligevel ret i sine synspunkter.

### »Holmens Drenges« dystløb i 1880.

Som før beskrevet fandt »Holmens Drenges« dystløb sted om sommeren – i modsætning til de voksne søfolks dystløb, som fandt sted omkring fastelavn om vinteren. I 1880 drog man i modsætning til »Holmens Drenges« første dystløb i 1869 også igennem byens gader og sluttede med bal i Christianslund og igen med stor ros til festdeltagerne for god ro og orden, som nedenstående artikel fra *Fyens Stiftstidende* den 18. juli 1880 viser:

*Nyborg den 17de Juli. Igaar Eftermiddags Klokken 2 afholdt Drengene fra »Holmen« her ved Byen deres aarlige Dystløb i det østre Havnebassin, i hvilken Anledning der, trods den betydelige Hede, havde samlet sig en uoverskuelig Mængde Tilskuere rundt om Kamppladsen. En almindelig Flagning fra Skibene i Havnen, Toldbo-*

*den og de omkringliggende private Bygninger, ligesom ogsaa Flagstænger med Flag vare anbragt flere Steder ved Havnen. Til Dystløberne og de to saakaldte »Herolder« eller »Løbere« vare anskaffede smagfulde Dragter af Fløjel og Silke med Guld- og Sølvbroderier, og det hele Arrangement var tiltalende. Under Musik udførtes Dystløbet af Drengene Valdemar Knop og Lars Steen, af hvilken den første blev Sejrherr i fjerde sammenstød, hvorefter han selv strax sprang i Vandet, som gammel Skik byder.*

*Efter at de to smaa Kæmper vare omklædte i deres smukke Dystløberdragter, drog Processionen gennem Byens Gader saaledes: En Løber, Musikken, den anden Løber, Dystløberne og Gjøsdrengene, Dystløberkransen, baaren af 4 smaa Sømænd, de 8 Sluproere og Styrmandene, hvorefter fulgte samtlige øvrige Deltagere, idet mange af dem bare Flag. Toget opløste sig paa Skibsbroen; men senere hen paa Eftermiddagen samledes alle Drengene igjen med deres Baldamer ved Sølyst paa Holmen, hvorefter Processionen atter, med Musik, drog gennem Byens Hovedgader og ud i Kristianslund, hvor der afholdtes Bal fra Klokken 8 til 12.*

*Den lille Fest, som aarligent gjentager sig til manges Fornøjelse, fandt Sted med paaskjønnelsesværdig Orden og er ogsaa altid til sand Glæde for alle de smaa Idrætsmænd.*

## Et ikke helt så eksemplarisk dystløb.

Nyborg Avis skriver den 20. juni 1892 således:

### *Dystløbet.*

*I Gaar afholdt en Del af Håndværkslærlingene her i byen et Dystløb i Østerhavnen. Dette Dystløb, der forløb ret net, er dog kun en Afspeilning af tidligere Tidens mere storslåede Dystløbsfester. Hvem af de ældre erindrer saaledes ikke den store Dystløberfest i Nyborg midt i Tredserne. Man kan uden Overdrivelse sige, at der var hele Byen med...*

Herefter har avisen en længere beskrivelse af det sagnomspundne dystløb i 1866, inden der gives en detaljeret reportage fra håndværkerlærlingenes dystløb, som fortsætter således:

*...Selvfølgelig kan den af Lærlingene i Gaar arrangerede Dystløberfest ikke nær sammenlignes med den ovenfor omtalte Fest, men det være dog sagt til Lærlingenes Ros, at de have holdt dem saa nær Traditionen som mulig, og det er alt hvad man med Villighed kan forlange...*

Reportagen sluttet med en omtale af aftenens fest, hvor det ikke gik helt så roligt og påskønnelsesværdigt til som ved »Holmens Drenges« fest i 1880:

*...Kl. 3½ stillede Dystløberne atter – denne gang ved Sølysthaven og med*

*deres respektive Damer. Med Liv og Lyst marcherede Deltagerne gennem Byen ud til Christianslund, hvor der Kl. 6 afholdtes et Festmaaltid. Men endnu en Gang maatte de gæve Dystløbere udholde en kamp, hvor det tilmed gik noget mere blodigt til end om Middagen, idet nogle Orlogsgaster vare komne i Klammeri med nogle af Fstedeltagerne og gav flere af disse en forsvarlig Omgang. Ja, Søfolkene vare komne i et saadant Raseri, at, efter hvad Rygtet fortalte, enkelte af Dystløbernes Damer, der med Interesse betragtede denne Kamp, fik sig et Par »Varme Vafler«. Mindre galant handlet af de ellers altid saare ridderlige Orlogsmænd. Da denne Bataille var overstaaet toge Dystløberne fat paa en Dans, der varede ved til den lyse Morgen.*

### Nye arrangører.

Efter mere end 20 års forløb blev det næste dystløb om vinteren afholdt i 1902, nu med rokлубben som arrangør. Sølavet havde i mellemtiden mistet mange af sine medlemmer og blev helt ophævet i 1908, fordi medlemmerne døde ud.<sup>11</sup> Den 17. februar 1902 er det en lille notits i *Fyens Stiftstidende*, som oplyser: **Dystløb.** *Den unge, men meget energiske Roklub har foranstaltet et lille Dystløb til paa Søndag.*

Og den 20. februar 1902 bringer Nyborg Avis denne annonce:

## DYSTLØB.

SØNDAGEN DEN 23. FEBRUAR:  
Optog med Musik fra Industrihotellet  
til Havnen kl. 4.

Kl. 4½ afholdes Løbene udfør den nye  
Havnemole.

Adgang til den afspærrede Mole  
25 Øre pro Persona.

Regimentsmusikken musicerer  
under Løbene.

Nærmere ved Program, der faas  
paa Molen hos  
Klubbens Medlemmer.

**Bestyrelsen for Nyborg Roklub.**

## Nyborg Roklub.

**Søndag den 23. Februar** Kl. 8 Aften,  
Sammenkomst for Foreningens Med-  
lemmer med Damer paa Industrihotel-  
let. Man bedes tegne sig paa den cirkule-  
rende Liste eller hos Bestyrelsen.

Det sidste »rigtige« dystløb blev som  
før nævnt afholdt i 1880, og da der  
er gået mere end 20 år siden, har  
*Nyborg Avis* fundet det nødvendigt  
at oplyse sine læsere om baggrunden  
for dystløbene og beretter i avisen  
den 19. februar 1902:

### *Dystløb*

*Har vist egentlig i ældre Tider været  
en almindelig Betegnelse for de af*

Lige under annoncen, der gør byens  
borgere opmærksom på dystløbet,  
er anbragt denne lille annonce hen-  
vendt til roklubbens medlemmer:



Figur 9. Gruppebillede af dystløbere og chalup-roere i hvide dragter med matroskraver – smukt opstillet med rejste årer i anledning af dystløbet den 23. februar 1902. Foto: NLA.

Riddere og Væbnere foranstaltede Kamplege i lighed med Turneringer. I Tidens løb er det gaaet over til at blive Kamplege til Søs og har indtil de senere Aar hørt med til yndede Faste-lavnsløjer i flere Søkøbstæder, hvor det særlig arrangeredes af Sømands- og Fiskeriforeninger.

Her i Nyborg er det over 20 Aar siden det gik af Mode blandt disse; en enkelt Gang har nogle Lærlinge arrangeret det, men det er nogle Aar siden.

Førstkommende Søndag Eftermiddag vil Nyborg Roklub arrangere et Dystløb, og da et saadant rimeligvis er mange af vore Læsere ubekendt, vil vi her give en lille Oversigt over, hvorledes en saadan Kamp foregaar.

Det afholdes ude ved den ny Havnemole og der kæmpes mellem to Baade-

laug ad Gangen. Hvert Baadelaug bestaar af 4 Roere, en Styrmand, en »Gjøs« (den Dreng, der passer Standeren i Forstavnen) og selve Dystløberen, som placeres paa en lille Platform agterst i Baaden og forsynes med en Stang med en Plade paa Enden. Baadene roes forbi hinanden saa nær som muligt, og det gælder nu om for Dystløberen at sætte Modstanderen Stangen for Brystet og tvinge ham udenbords.

Den, der bliver staaende paa Platformen, er Sejrherr, og to ny Dystløbere rykker frem, hvoraf ligeledes en bliver Sejrherr, mens den anden faar sig en forsvarlig Dukkert. Mellem disse to Sejrherrer kæmpes der atter, til den ene af dem faar den anden trykket ud, og den, der beholder Valpladsen, er endelig Sejrherr og udnævnes til Dystløbkonge.

Væbner



Figur 10. Nyborg Roklubs første dystløb, 23. februar 1902. Som det kan ses, er den inderste del af havnen fyldt med is. Derfor afholdt man dystløbet længere ude i Vesterhavnen. Foto: NLA.

Ifølge *Nyborg Avis* fra 24. februar 1902 blev dystløbet afholdt uden for havnen, da både den gamle og ny havn var fyldt med is. Det meste af Nyborg overværede kampen, der endte med, at P. Jacobsen, søn af marketender Jacobsen, blev dystløbskonge.

### Dystløbet i 1909.

I 1909 er det atter en ny arrangør, som kommer på banen med et dystløb, nemlig Fiskeriforeningen. *Nyborg Avis* skriver den 27. februar 1909:

*Dystløbet i Nyborg i Morgen tegner til at vinde stor Tilslutning. Kl. 4 Efterm. afgaar fra Borgerforeningen den store Dystløberprocession i Gamle Dystløberdragter, Musik osv. Det anbefales Folk at have lidt rigeligt med Smaapenge i Lommerne til Dystløberbøsserne. Overskudet skal anvendes til et Fond, der kan træde hjælpende til, naar*

*Søfolk og Fiskere kommer i nød under særlig ulykkelige Forhold. Saasnart Processionen er naaet Havnen, gaar Dystløberne i Baadene, og Søsletaget tager sin Begyndelse. Til den store Fællesspisning med paafølgende Bal i Teatersalen er der indtegnat ca. 300 Deltagere.*

I samme avis har Fiskeriforeningen, der arrangerer Dystløbet, indrykket denne annonce med programmet for dagen:

**Fiskeriforeningens**  
**Dystløb**  
**Søndag den 28. ds.**

**Kl. 4:** Procession fra Borgerforeningen til Havnen. Dystløb, som dette foregik i gamle Dage i originale Dragter, Musik etc.

**Efter Dystløbet:** Procession gennem Byen til Borgerforeningen, Fællesspisning Kl. 6½. Efter Spisningen, medens Kaffen drikkes, Optræden paa Scenen af Ibsaadsfolk, Sange etc.

**Bal for Deltagerne i Spisningen.** Medlemmerne af Understøttelsesforeningen for Fiskere, Understøttelsesforeningen for Skiberehedere og Sejlforeningen kan deltage. Tegning sker paa de cirkulerende Laster eller paa Oberstløjtnant Thøilgaardens Komtoir ved Havnen. Tegningen sluttet Fredag den 26. ds. Kl. 12 Middag.

Figur 11. Annonce. *Nyborg Avis*, 27. februar 1909.



Figur 12. Fiskeriforeningens Dystløb i 1909 blev igen afholdt i Østerhavnen. Her ses en af dystløberne parat til kamp; i baggrunden ses Nyborgs anden banegård på Dampskibsmolen. Læg mærke til de mange tilskuere på kajen og på fiskeriinspektionsdamperen »Falken«, som før dystløbet havde kørt rundt i grødisen for at skaffe åbent vand. Foto: NLA.



Nyborg Avis bringer den 1. marts 1909 under rubrikken **Byen og Eggen** en fyldig omtale af søndagens festligheder. Ved læsning af artiklen får man det indtryk, at festivitassen nærmest kommer på niveau med det sagnomspundne dystløb i 1866. Ved den efterfølgende fest på Industrien, som også har stor deltagelse af byens honoratiores, bliver der holdt adskillige taler, bl.a. af skoleinspektør ved Nyborg Realskole, Ernst Petersen, som i 1911 bliver museets stifter og formand for museumsforeningen 1911-18. Talerne vinder dog ikke særlig stor opmærksomhed blandt festens deltagere; mens de efterfølgende tableauer, hvoraf mange tager udgangspunkt i isbådstransporterne, høster store bifald.

### **Dystløbet**

*I Gaar blev en stolt Dag for Fiskerne. Med Militærmusikken i Spidsen, blæsende og stortrommende »Holmens faste Stok« ud over Byen drog vor egen Holmens og »Husenes« faste Stok i spraglet Optog ud fra Industriens Have. Forrest dansede Løberen, Tømrer Peder Hansen, efter ham fulgte 4 Fiskere med en mægtig Granguirlande-Krone, der til Æresgarde havde de gamle Fiskerve-teraner, Baadebygger Peder Jensen, Ferdinand Christoffersen, Skaboehuse, Rs. Hansen, Nyborg, Peder Sørensen Nielsen, Nyborg, og Peder Nielsen, Dyrehaven. Og efter dem fulgte de to Holds Dystløbere og Sluproere med Lanser og Aarer; alle i hvide Matrosdragter,*

*saa man blev forfølet bare af at se paa dem. Under stor Tilslutning fra Befolkningens Side drog Dystløbertøget gennem Boulevarden til Havnen.*

*Der havde Fiskeriinspektionsdamperen »Falken« om Formiddagen kørt rundt i Grødisen for at skaffe aabent Vand, hvad ogsaa i det væsentligste var lykkedes. Havnen var flagsmykket, og 4-5000 Mennesker var mødt frem som Tilskuere. Det var næsten det festligste at se af det hele. Alle Molerne var selvfølgelig besat, det samme gjaldt Jernbanevognene, ja, en tremastet Skonnert var bleven entret og opad Vevlingerne<sup>12</sup> og højt oppe paa Fokkeraaen sad Drengene som Fugle i et Træ.*

*Første Dystløberhold bemander strax Baadene; disse, der er laant fra Isbryderen »Tyr«, er fint pyntet med Flag og Gran, og paa den dertil indrettede Estrade langt agterude tager de lansebevæbnede Dystløbere Plads.*

*Paa 1ste Baads Platform troner Dystløber Jacob Chr. Jacobsen af Nordenhuse med Jens Skærbæk som Styrmand. Hans Kontrapart paa den anden Baad er Rudolf Jørgensen af Nyborg med Chr. Olsen, Nyborg, som Styrmand. I sidste Baad befinder sig ogsaa Dystløberkommandøren, Baadebygger Peder Jensen, der ved Fløjtesignaler leder Slaget.*

*Først ror de to Baade forbi hinanden to Gange, i Forbifarten hilser Dyst-*

løberne med Lanserne og der rejses Aarer. Saa træffes der alvorlige Forberedelser, idet Dystløberne affører sig saadanne Prydelser som de røde Kraver, Hattene og Støvlerne. Efter at der saaledes er gjort klart Skib, gaar det løs. De to Baade rør forbi hinanden, og for Dystløberne gælder det nu om at støde Modparten i Vandet. De første 4 Gange lykkes dette ikke, men femte Gang forsvinder Rudolf Jørgensen ned i Havnens kolde Vand, medens Sejrherren staar tør og stolt paa Agtertoften.

Den vaade Dystløber hales ved Hjælp af en Line, han har om Livet, ind i Baaden og sættes skyndsomt i Land ved Toldboden, hvis Lokaler elskværdigt af Toldforvaltningen er stillet til Raadighed, og hvor Dystløberne faar tørt Tøj og varmt Øl med Pind i.

Anden Omgang gaar ligesom den første. Her kæmper Jacob Hansen af Skaboeshuse (Styrmand: Chr. Hansen, Skaboeshuse), mod Chr. Larsen, Nyborg, (Styrmand: Rs. Christoffersen, Skaboeshuse). Atter her er det en Jacob, der sejrer, nemlig Jacob Hansen. I tredie og sidste Omgang tager saa de to Jacob'er den afgørende Dyst om Sejrens Palmekrans. Kampen afgøres allerede i andet Sammenstød: Jacob Chr. Jacobsen forsvinder i Dybet og Sejrherren Jacob Hansen af Skaboeshuse springer frivillig bag efter. De hales begge indenbords og underkastes en kyndig Behandling paa Toldboden.

Hvorefter Dystløberprocessionen atter stiller op og marcherer gennem Gaderne tilbage til Industrien.

Saa vel under Marchen frem og tilbage som under selve Kampen har de 5 Løbere med deres Rasebøsser gjort store Forretninger hos Publikum, der har været meget offervillige.

I Teatersalen havde Rademacher dækket op til de 270 indtegnede Fstdeltagere. Der blev serveret Fiskerand, Steg og Is, og der var almindelig Tilfredshed baade med Retterne og Serveringen. Der blev selvfølgelig holdt adskillige Taler. Den første var en Skaal



Figur 13. Den stolte vinder af dystløbet den 28. februar 1909, Jacob Hansen af Skaboeshuse, senere Slipshavn, står til venstre på billedet. Hvem den anden er, melder mine kilder desværre ikke. Foto: NLA.



*Figur 14. I Østfyns Museers magasin i Nyborg ligger også denne dystløber-hat, som er magen til den, de to flotte dystløbere bærer på figur 13. Foto: John Maalø Larsen.*



*Figur 15. Også om sommeren kunne dystløbene samle mange tilskuere. Her ved Nyborg Strand i 1910'erne. Desværre kan man ikke se selve dystløbet, men de mange tilskuere viser, at det var noget af en begivenhed. Foto: NLA.*



Figur 16. Endnu et stort dystløbs-optog går ad Christianslundsvej på vej mod Nyborg Strand en sommerdag i 1920'erne. Foto: NLA.

for Hs. Maj. Kongen. Oberstløjtn. Theilgaard talte for Fiskeriforeningen; Skoleinspektør Ernst Petersen for de gamle Veteraner blandt Fiskerne; Stadsdyrlæge Jørgensen for Dystløberne; Overretssagfører Dahlerup (meget morsomt) for Kvinderne; Fisker Rasm. Hansen, Holmen, takkede for al den Bistand, der ved denne Lejlighed var ydet Fiskeriforeningen; en Stemmesker<sup>13</sup> talte for Christine Mortensen, der havde skrevet Sangene, og Fiskehandler Nielsen for Fiskeriforeningens Formand Carl Jensen.

De fleste af Talerne gik formedelst Spisningens Vaabenlarm over Hovedet paa de fleste og befordrede saaledes ikke Stemningen. Det rigtige Sø-

mandshumor kom først frem, da det første »Tableau« viste sig paa Scenen i Form af en Storebæltsis Dekoration og et Isbaadslag, der var særdeles godt lavet. I andet Tableau genfinder vi hele Isbaadsselskabet, Mandskab og Passagerer, paa Sprogø, hvor man muntre sig akkurat som man gjorde i de gode gamle Istransportdage. Frk. Theilgaard fik Lejlighed til at udfolde sine Færdigheder som Solodanserinde, modtaget med stort Bifald. Ikke mindre Bifald vandt Sprogøhesten, der fik en Snaps i begge Ender.

Det sidste »Tableau« udartede sig i øvrigt til en hel Dilettantkomedie, saa Klokkeren blev omkring ved 11, før Dystløberballet kunde begynde.

Der må åbenbart have været en filmfotograf til stede ved dystløbet i 1909, idet man i *Horsens Folkeblad* den 23. marts kan se en annonce for »Arbejdernes Biograf«, som sammen med filmen »De tre Musketerer« viser »Dystløb i Nyborg« akkompagneret af en trio-koncert – og den 13. marts samme år skriver *Lolland-Falsters Social-Demokrat*, at »Veilegades Biograf« i sit »Spændende Kæmpeprogram« også har sat filmen »Dystløb i Nyborg« på repertoireplanen.

I årene efter 1909 har roklubben regelmæssigt ført festerne videre; i reglen har der hver andet år været afholdt dystløb, enten i Østerhavnen til fastelavn eller i Storebælt ud for Christianslund om sommeren, hver gang med flere hold dystløbere. Henning Henningsen oplister i sin bog »Dystløb i danske søkøbstæder og i udlandet« følgende årstal: 1913, 15, 18, 20, 22, 24, 25, 26, 28, 30, 32, 34, 35, 37, 42, 45 og 47.<sup>14</sup>

### I 1932 blev dystløbet først aflyst, men endte med at blive et brag af en fest.

Lørdag den 16. juli 1932 skriver *Nyborg Avis* under overskriften **Til fest i Christianslund i Morgen: Holder Vejret tæt eller kommer Regnen og spoler Roklubbens Fest i Morgen? That is the question blandt Klubbens Medlemmer.** Artiklen fortsætter med at beskrive, hvordan roklubbens med-

lemmer gennem flere dage har øvet sig i at ro i to store redningsbåde, som man har lånt fra isbryderen. Og sluttelig gennemgås det meget omfattende program for morgendagens begivenheder:

*Kl. 14.15: Dystløberoptøget marcherer fra Baadehuset.*

*Kl. 15: Dystløb, Baljeroning og Plankekamp.*

*Kl. 15-16: Orkesterkoncert paa Forstranden.*

*Kl. 16.30 og 17.30: Kabaretforestilling.*

*Kl. 17.10: Kunst-flyvning af Løjtnant Niels Egebjerg.*

*Kl. 16 -18 og 20-23: Koncert.*

*Kl. 20: Folkedans.*

*Kl. 20.45: Sang paa Hotellets Veranda af Fru Juel Jensen.*

*Kl. 21.30: Russerdans og*

*Kl. 22.15: Dansen »Elverpigerne og Lygtemanden«.*

*Kl. 20-24: Sportsbal i den runde Sal.*

Som man kan se, var der lagt op til den helt store fest ved Christianslund; men uheldigvis viste det sig, at bekymringerne for morgendagens vejr holdt stik. Mandag den 18. juli 1932 kan man nemlig læse i *Nyborg Avis*: **Roklubbens sommerfest udsat til næste søndag.** *Alt som Dagen i Gaar skred frem, og Himlen blev mere og mere overtrukket, og de krasse Regnbyger i stadig tættere Rækkefølge marcherede op, dalede Humøret hos vore Roere, indtil det naaede Nulpunktet, da en mægtig Regnbyge satte ind netop*



Figur 17. Søndag den 24. juli 1932: Dystløbs-optogets start ved roklubben. Forrest i optoget ses dystløberne og chalup-roerne, som mellem sig bærer dystløber-kronen; efter dem vognen med en robåd bemanded med »5. årgang« af roere og helt til højre i billedet vognen med folkedanserne. Foto: NLA.

som hele det spraglede Dystløber-Optog var klar til at afgaa fra Baadehuset. Formanden for roklubben, Marius Hansen, bestyrelsen, festudvalget og særlig vejrkløge personer blev i fællesskab hurtigt enige om, at det ville være en halsløs gerning at gennemføre det omfattende program, og med blødende hjerte udsatte man sommerfesten til næste søndag. Det viste sig, at være en klog beslutning, for som *Nyborg Avis* videre skriver: *Vejret holdt, ogsaa resten af Dagen og Aftenen igennem, hvad det havde lovet, Regn og Rusk i en Uendelighed.* Heldigvis var de fleste af tilskuerne til festen forberedt på, at en aflysning var sandsynlig, så det var kun et fåtal, som forgæves var mødt op ved Christianslund. Som en positiv nyhed meddeler *Nyborg Avis* til sidst i artiklen: *Festkomiteen meddeler i Dag, at det, saavidt man i Øjeblikket kan se, vil være muligt paa Søndag at*

*gennemføre hele det store Fest-Program i dets oprindelig Skikkelse. Og vi har saa yderligere en hel Uge at glæde os til den muntre Fest.*

Mandag den 25. juli 1932 bringer *Nyborg Avis* en fyldig reportage fra dystløbet, som endelig blev gennemført søndag den 24. juli. Overskriften lyder: ***En straalende Sommerfest i tindrende Sol. Mindst 10.000 Mennesker samlet paa Christianslunds Strand.*** Og fortsætter: *Vist aldrig har Christianslund haft saa stor Tilstromning som ved Roklubbens Sommerfest i Gaar. Hvor mange der var, er vanskeligt med tilnærmelsesvis Sikkerhed at anslaa, men at Antallet, da Festen kulminerede med Flyverens gratiøse Opvisning, var op mod de 10.000, er vist ingenlunde for højt regnet. Og det bedste af det hele var, at der herskede en glimrende Stemning blandt de mange Tusinder.*

Artiklen fortsætter med at beskrive det store dystløber-optog, som startede ved roklubbens bådehus og gik videre ad Strandvejen og Adelgade ud til Christianslund. Forrest gik fordanseren, som var iklædt den originale dragt med hvide snabelsko og dystløberstok med den evindeligt svingende kvast, efter ham fulgte



Figur 18. 24. juli 1932 – Her fortsætter optøget ad Strandvejen. Fordanseren ses yderst til højre i billedet, efter ham går orkestret, dystløberne og chalup-roerne i hvide dragter med henholdsvis røde og blå matroskraver og med de mægtige dystløber-lanser og årer på skuldrene. Imellem chalup-besætningerne og dystløberne bæres dystløber-kongens »insignier« og et par dystløber-dukker, ophængt i en guirlande. Som afslutning på optøget ses de to vogne med roere og folkedansere. Foto: NLA.

et orkester og chalup-roerne med hævede lanser og årer. Afslutningen på det festlige optog dannedes af to hestevogne med henholdsvis en robåd bemandet med roere og en høstvogn, fuldt lastet med folkedansere i deres smukke gamle dragter. Og overalt, hvor toget rykkede frem, skabte det glade ansigter, og overalt fra vinduerne vinkedes der.

Dystløbene, hvoraf to dette år også var for damer, balje-roningerne og plankekampene bliver kortfattet beskrevet inden dagens højdepunkt »Kunstflyvningen« får lov til at fylde det meste af artiklen i *Nyborg Avis*, som skriver: *Og saa ventedes der paa Flyver. Paa dette Tidspunkt var der paa Christianslunds Forstrand samlet det halve Nyborg, og omtrent det halve Opland, og i Massevis af Tilskuere fra det øvrige Fyn. Hele Forstranden fra Kurhotellet til Hesselhuset var et myldrende Folkehav. Folk, der ikke havde set hinanden i Aarevis, løb her paa hinanden, og Folk, der var i Familie med hinanden, blev borte i Mylderet.*

Og fortsætter: **En smuk opvisning i Kunstflyvning.** Præcis til det fastsatte Tidspunkt, 17.10, dukker Løjtnant Niels Egebjerg frem. Bogstavelig talt lige i Vandskorpen farer den graa skinnende »de Havilland Moth« langs Stranden, mens Handelsforeningens Reklame-Sedler som Fugle-Flokke daler ned over Tilskuerne. Enkelte havner i

*Vandet faa Meter fra Land; men Iveren for at faa fat i dem, er saa stor, at Folk lader haant om en »vaad Lab« for at faa fat i en »vaad Lap«.*

*En Del af de østfynske Landsbyer har faaet et Seddel-Bombardement; og hele Stranden fra Nordenhuse til Skærven faar nu sit Pulver. Ved Skærven drejer Flyveren ud over Vandet og paa Tilbagevejen til Christianslund »tager han Højde«, som det hedder; og da han atter er tværs af Christianslund Strand, er han oppe i 6-700 Meter. Endnu en Sløjfe, og Maskinen svæver i 800 Meters Højde, ikke stort større at se end en Maage. Motorens brummen hører op. »Saa nu begynder han paa Kunsten«, lyder det rundt omkring. Og ganske rigtigt. Maskinen glider ud til Siden, og som en vingeskudt Fugl flakser den nedad, svingende fra den ene Side til den anden, som en Tallerken, der gaar til Bunds, eller som det hedder i Flyver-Sproge som et faldende Blad. Nogle hundrede Meter nede sætter Flyveren Maskinen paa Næsen, og lader den gaa i Spinn, og imens den hvirvler om sin egen Akse gaar det i styrtende Jag nedad. Flot tager denne Teknikens og Nervernes Leg med Elementerne sig ud. Men unægtelig lidt nervepirrende. Der er dødsstille; men nu brummer Motoren atter, i en flot Kurve tager Flyveren Maskinen ud af Spinn, og stiger igen op mod den tindrende Sol; mens Tilskuerne hilser ham med Bifald og Vinken med Hat-ten.*

*Saa følger en Række flotte Loopning, og derefter en overordentlig smuk Opvisning i Dykning uden Motor, »Haarnaale«-Vendinger og »Side Slip«, og hvad nu alle disse Akrobat-Flyvninger hedder. Gang paa gang lyder Bifaldet, og da Flyveren til sidst gaar en Hilsnings-Runde henover de Tusinder sommerglade Tilskuere, og derefter forsvinder i Horisonten mod Nord, er det vist de færreste, der har set sig møt paa den sølvglinsende Maskines kaade Leg i den tindrende Sol. Men der var vist paa den anden Side ingen, der blev skuffet over, at de havde »ventet paa Flyver«.*

Den dristige flyver, som gav de mange tilskuere en uforglemmelig oplevelse, Niels Egebjerg, født 3. november 1905, var søn af redaktøren på *Nyborg Avis*, Niels Christian Rasmussen Egebjerg, og bror til Axel Egebjerg, som senere – i den lange kæde i det familieejede avisdynastiet – efterfulgte sin far som redaktør af avisen. Det giver også en forklaring på, at det var muligt at gennemføre programmet med kunstflyvningen, selvom det blev udsat en uge. Det var lokale kræfter, som stod for underholdningen.

Efter et par timers pause, hvor folk kunne tage til badestranden med madkurven eller ind til byen, går det klokken 20 atter løs med folkedans under ledelse af frk. A.M. Kjellerup på plænen foran Hotel Christianslund.



Avisen skriver, at tilskuerne kunne tælles i tusindvis. Og at det hjertelige Bifald, der hilste hver Dans var udtryk for, at et moderne indstillet Publikum saa udmærket kan glæde sig over det kønne gamle, det der er himmelvidt fra den moderne Revys Flitterstads!

Efter folkedansen var der sang fra hotellets veranda af fru Juel-Jensen, som sang en række smukke danske sange, der alle blev hilst af hjertelige bifald fra de tusinder af tilskuere, der var forsamlet på pladsen foran hotellet.

Inden dagens program sluttede klokken 24 med »Sports-bal« i »Den Runde Pavillon«, var der igen en »Plæne-Forestilling«. *Nyborg Avis* giver denne stemningsfulde beskrivelse:

»Mørket var nu faldet paa; men store Projektører oplyste Plænen og gav hele Sceneriet et nyt og paa sin Vis ogsaa festligt Præg. Først fik man en fejrende Russerdans, og som Slut en henrivende lille Ballet: »Elverpigerne og Lygte- manden«. Vist ingen vil i Fremtiden passere Plænen gamle »Krukke-Træ«, uden at mindes, at der var her, Elverpigene havde danset.

### Dystløbet i 1936.

Skulle man have lyst til at se levende billeder fra et dystløb, kan jeg henvise til denne web-adresse: <http://www.danskkulturarv.dk/dr/fynnyborg-1932-1936/>. Det er godt nok ikke filmen fra 1909, men den er alligevel værd at ofre nogle minutter på.



Figur 19. Dystløber-optøget i Adelgade på vej til havnen. Avisfoto, *Nyborg Avis*, 2. marts 1936.

Ud over herlige optagelser fra byen i begyndelsen af 1930'erne, fugleskydning ved Christianslund, badeliv ved Storebælt og flådebesøg i havnen giver de sidste 4-5 minutter af filmen et meget levende indtryk af dystløbet søndag den 1. marts 1936; man ser dystløbertogets afgang fra Nørretorv, selve dystløbet i Østerhavnen med masser af vinterklædte tilskuere på bolværket (ifølge *Nyborg Avis* fra 2. marts 1936 blev dystløbet overværet af over 2000 tilskuere), borgmester Bjerring, der interesseret følger dystløbet og afslutningsvis hyldningen af dystløberkongen, H.C. Petersen, som deltog på roernes side.

*Nyborg Avis* fra den 2. marts 1936 fortæller, at dystløbet blev afholdt

af Nyborg Roklub, og at der blev kæmpet mellem fire fiskere og fire roere over flere dyster. Ved dystløbertogets afslutning ved Industrihotellet blev der udråbt et leve for, at vinter-dystløbet på ny må blive en årligt tilbagevendende begivenhed til glæde for publikum og til gavn for roklubben. Mærkelig nok er dystløbet i 1936 ikke med på Henning Henningsens ovennævnte liste over dystløb i perioden 1913-47 på trods af, at der både blev optaget film og bragt en udførlig reportage i *Nyborg Avis* af begivenheden:

***DYSTLØBET BLEV SUKCES.***

***Mægtig tilslutning til den muntre og festlige Begivenhed.***

*Roklubbens Dystløb i Gaar var begun-*



Figur 20. Som det kan ses, var der tæt besat med tilskuere langs bolværkerne til dystløbet den 1. marts 1936. Foto: NLA.

stiget af foraarsmildt Vejr og straalende Solskin. Der var da ogsaa højt Humør over det festlige Dystløber-Optog, da det præcis Kl. 2 startede fra Nørretorv, ledsaget af en mægtig Tilskuerskare.

Paa Havnen viftede Flagene i den lette Brise, og den isfri Havn spejlede en blaanende Himmel og saa helt tillokkende ud. Allerede længe før Dystløber-Optoget var naaet sin Ronde gennem Byen var der tæt besat af Tilskuere langs Bolværkerne. Det store »run« kom dog samtidig med Optoget, og da Roklubbens Formand, Overmøntør Marius Hansen i Højttaleren indledede Dagens Dyst med at byde Velkommen, var der samlet over 2000 Tilskuere.

Og snart var Sosløget i fuld Gang. De med grønt og Vimpler smykkede Chalupper, bemandede med blaakravede Søgutter, frembød et overordentlig festligt Skue. Baadsmanspiberne skingrede, Mændene sled i Aarerne, saa det knagede, og de to Chalupper støvnedes mod hinanden, Aarerne rejstes, Landserne faldedes, og i det næste Øjeblik var den ene af de stolte Dystløbere »sendt ned til Romtoddyerne«, som Folkeviddet respektløst udtrykte sig om den kolde Dukkert. De fleste havde sikkert tipset Fiskeren som Vinder; men det blev Roeren, der klarede sig. Og bedre gik det ikke Fiskerens Kammerater i de følgnede Dyster. Dermed gik jo unægtelig lidt af Spændingen af Dystløbet. Men, som Speakeren meget rigtigt bemærkede, tjener det til

Fiskernes Undskyldning, at samtlige Roklubbens 4 Dystløbere om man saa maa sige, var i Træning, idet de havde prøvet Turen før. Fisker Aug. Danielson noterede dog en Publikums-Sukces, derved at han gik i Baljen med en flot baglæns Saltomortale.

Den sidste Dyst stod mellem de to Roere: H.C. Petersen og Erik Jørgensen. Under Folkets Jubel »kiksede« de i første Omgang; men saa var Jørgensen ogsaa ude at svømme. Men Sejrsmine og højt hævet Landse tronede Dystløberkongen H.C. Petersen paa sin Platform. Han udbragte et leve for Nyborg Roklub og sprang saa godvilligt i Søen.

Dystløberkongen blev ved sin Entre paa Toldbodens Trappe modtaget med Hurra og Laurbærkrans, og saasart Omklædningen var tilendebragt, marcherede Dystløber-Optoget med Kongen i Spidsen op gennem Byen. Ved Industrihotellet sluttedes der af med et leve for, at Vinter-Dystløbene i Nyborg paany maa blive en aarligt tilbagevendende Begivenhed, til Glæde for Publikum og til Gavn for Roklubben.

Vi skulde da ogsaa kende vore unge Fiskere daarligt, hvis de ikke til næste Aar forlanger Revanche for »Dukkeren« i Gaar.

### Dystløb i nyere tid.

I nyere tid har Nyborg Roklub gennem årene flere gange arrangeret

dystløb. De blev ofte afholdt i forbindelse med »Maritime Dage« forskellige steder i havnen. Som et eksempel på disse kan man på plakaten (fig. 21) se, at roklubben søndag den 8. maj 1983 afholdt dystløb i havnen ud for roklubben med deltagelse af flere kendte nyborgensere. Efterfølgende holdt man åbent hus i roklubben i ugen efter dystløbet for at hverve nye medlemmer.

Et andet eksempel fra nyere tid er fra den 13. juli 2003, hvor en ikke så heldig dystløber, Tom Brehm, skrev denne beretning i *Fyens Stiftstidende*:

**En, to, tre og så var det slut**

***DYSTLØB: Deres udsendte havde sat næsen op efter en sejr, men dumpede med glans***

*NYBORG: Det skulle vel ikke være nogen sag at vinde et dystløb over nogle halvgamle gutter, når man som jeg er toptrimmet til opgaven, selvom det godt nok er første gang, jeg skal forsøge mig som lansebærende baglast på en gammel robåd med seks roende slaver, en styrmand og så en til at holde øje med, at alt går til, som det skal.*

*Jeg var i hvert fald super-optimist, da jeg i går klokken 12.30 havde klædt om for at vise min styrke overfor så lette modstandere som en nyudnævnt erhvervschef, en formand for et erhvervsråd, der er så høj og tynd, at han blæser i vandet ved mindste vind-*

**DYSTLØB**  
**SØNDAG DEN 8. MAJ KL. 14.00**

**DYSTERE:**  
 Frederik Nørgaard  
 Kulturudvalgsformand  
 Otto Pedersen  
 Kriminalassistent  
 Poul K. Poulsen  
 Havnefoged  
 Steffen Madsen  
 Dystløberkonge 1982  
 Roklubben  
 Holger Jørgensen  
 Carlsberg  
 Kurt Dreier  
 Albani  
 Karl-Erik Jørgensen  
 Sejlföreningen  
 Ove Garner  
 Sportsdykkerklubben

**I LYSTBÅDE-HAVNEN UD FOR ROKLUBBEN!**  
**ALLE ER VELKOMNE!**

**FRI ENTRE**

**ÅBENT HUS I NYBORG ROKLUB**  
 i ugen 9.-13. maj:  
 10-14 år kl. 16.00.  
 15 år og derover  
 kl. 19.00.  
 Torsdag den 12. maj  
 Alle kl. 10.00-16.00.

**PRØV EN ROTUR**

**ARRANGØR:  
 NYBORG ROKLUB**

Figur 21. Plakat for Nyborg Roklubs dystløb, 8. maj 1983. NLA

*pust, og en formand for byens koncertudvalg, som udelukkende bliver stående, fordi han har listet for mange gange op om natten, for at frekventere køleskabet. Sejren var faktisk hjemme på forhånd.*

*Vi var otte »gamle drenge«, der havde taget imod tilbuddet om at genoplive dystløbene i anledning af De Maritime Dage, og jeg var så heldig at trække den tydeligt utrænede erhvervschef som modstander i mit første dystløb til dato. En bagatel, der bare skulle overvindes.*

*Inden mit løb blev skudt i gang, havde den seks-dobbelte dystløb-konge Arne Vejbæk sænket det socialdemokra-*

tiske byrådsmedlem Frederik Nørgaard i første forsøg.

Med rejst pande og rank ryg lod jeg mit veltrimmede – men noget rundbuestilede – korpus sejle ud i inderhavnen stående stolt bagpå den gamle travalje. Erhvervschefen skulle have tæsk. Det var bare et spørgsmål om tid, så ville han ligge hjælpeløs og råbe om hjælp i det halvkolde havnebassin, og jeg skulle sejles ind til land og modtage folkets fortjente hyldest.

Så gik dysten i gang. Med stort overblik, og fuldstændig tro på sig selv, nærmede jeg mig erhvervs-Livoni's båd. Min lanse pegede direkte mod hans brystkasse. Han var færdig.

Men... hvad skete der. Han strøg forbi mig, vendte sig om og grinede nedladende.

Pokkers til uheld.

Nyt forsøg. Samme resultat.

Nå..., tredje gang skulle jeg vise, hvem det var, der var på vej mod at blive dystløbkonge. Jeg tog sigte, og min lanse havde retning direkte mod erhvervschefens nervøs-rystende mave-regioner. Sejren var min!!

Sådan tænkte jeg, men helt ufortjent lå jeg pludselig i det våde element, mens Kjeld Livoni hoverede. En rigtig dårlig sportsmand, tænkte jeg, mens de fremmødte på kajen vred sig af grin over den tåbelige journalist, der nu



Figur 22. Her går det galt. Ufortjent ryger jeg, Tom Brehm, i vandet, men sådan er livet åbenbart også. Erhvervschefen, Kjeld Livoni, sendte mig ned i havnens 19 grader varme vand. Tak for det. Foto: Nils Mogensen Svalebøg, Fynske Medier.

også havde ført bevis for, at han heller ikke magtede dystløbs-disciplinen, ganske som da han for et par år siden skulle vise sig selv og omverdenen, at han kunne vinde en minitriatlon og endte på en sidsteplads.

Nå, man kan jo ikke vinde hver gang.

Det er for øvrigt noget vrøvl. For Danske Bank Arne Vejbæk vandt sgu for syvende gang i træk dysten på bølger og lanse. I finalen slog han udviklingschef Peter Dansholm, der var kommet med på et afbud.

Men mine gulddrømme druknede altså allerede i det første løb. Jeg må da for pokker snart kunne finde en sportsgren, hvor jeg kan snuppe en guldmedalje. Måske skulle det være at gå

tidligst i seng til en fest, for det er jeg faktisk ganske god til.

De Maritime Dage på havnen i Nyborg fortsætter i dag med bl.a. børneteater, optimistjolle-sejlads, åbent skib på skoleskibet Danmark, folkedans og masser af levende musik.

Jeg bliver væk og slikker sårene – tror jeg nok.<sup>15</sup>

Efterfølgende bød årene 2004, 2005 og 2007 også på dystløb i havnebasinet ud for Havneparken, hver gang i midten af juli måned. I februar 2009 oplyses det, at arrangementet Maritime Dage stopper på grund af flytningen af Søfartsskolen og dermed også de traditionelle dystløb.<sup>16</sup>

#### Litteratur:

Engel, Peter, »I den fynske jernbanes barndom – om en glemt togulykke ved Nyborg«, *Nyborg – før & nu 2015* (2016), s. 101-120.

*Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, Årbog 1949*: »Sømandsfastelavnsfester – Maritime småartikler«, s. 147.

Henningsen, Henning, *Dystløb i danske søkøbstæder og i udlandet*, København 1949.

Henningsen, Henning, *Nyborg da voldene stod*, Nyborg 1981.

Thestrup, Poul, *Mark og skilling, kroner og ører. Pengeenheder, priser og lønninger i Danmark i 350 år (1640-1989)*, København 1991.

1 *Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, Årbog 1949*, s. 147

2 Henningsen 1981, s. 211.

3 Henningsen 1949, s. 57-66.

4 Thestrup 1991, s. 34.

5 Engel 2016, s. 102-4.

6 Gøs: mindre flag, der anbringes forude, især på bovsprydet på krigsskibe, der ligger til ankers eller i havn (som tegn på, at alt er i orden). Gøsdreng – en ung mand som holder gøsflaget.

7 Litsen eller litsenbroder, også stavet lidsenbroder, lisenbroder og lissenbroder, er et gammelt ord for drager. Man kunne være litsenbroder ved en havn eller ved postvæsenet.

8 Henningsen 1981, s. 214.

- <sup>9</sup> Senere lod Johan Kruuse i 1883 opføre en fribolig, »Kruuses Friboliger« for søfarende eller deres enker i Jernbanegade 3.
- <sup>10</sup> Henningsen 1949, s. 64.
- <sup>11</sup> Ibid.
- <sup>12</sup> Vævlingerne er de rebstiger, der (nederst) går fra lønningen op i masten til underste mærs, og dernæst fra dette mærs og videre op i masten, og som også udgør en del af afstivningen af masten. Det er ad vævlingerne, sømændene kravlede til tops.
- <sup>13</sup> Stemmemøder, især brugt politisk. Ufin, samvittighedsløs stemmehverver, men hvad der skulle hverves stemmer til ved denne lejlighed, oplyser kilderne ikke.
- <sup>14</sup> Henningsen 1949, s. 64 og 138.
- <sup>15</sup> <http://www.fyens.dk/nyborg/En-to-tre-og-saa-var-det-slut/artikel/180399>.
- <sup>16</sup> [www.fyens.dk](http://www.fyens.dk) › Nyborg.